
ВІДГУК
рецензента
на дисертаційне дослідження Кузьмич Оксани Петрівни
«Психологічні чинники розвитку довіри до себе в юнацькому віці»,
представлене на здобуття ступеня доктора філософії
у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за спеціальністю 053 «Психологія»

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Актуальність дослідження зумовлена тим, що довіра до себе виступає важливим регуляторним механізмом, який сприяє зниженню психологічної напруги у стресових ситуаціях, що зумовлює актуальність її дослідження. Формування довіри до себе в юнацькому віці є критичним для гармонійного розвитку особистості, що підкреслює значущість аналізу цього процесу. Вивчення психологічних чинників, які впливають на розвиток довіри до себе, дозволяє створити ефективні моделі її формування, що обґрунтовує необхідність такого дослідження. Досягнення оптимального рівня довіри до себе, який поєднує позитивне ставлення до власних можливостей із реалістичною оцінкою своїх сил, є важливим аспектом особистісного зростання, що підвищує актуальність даного напрямку дослідження. Гармонійний баланс між довірою до себе та об'єктивною оцінкою своїх можливостей забезпечує здатність ефективно вирішувати життєві завдання, що визначає науковий інтерес до вивчення цього феномена. Дослідження довіри до себе як основи внутрішньої впевненості є актуальним у контексті забезпечення особистісного розвитку в юнацькому віці.

Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації. Структура дисертаційної роботи включає вступ, три основні розділи, підсумкові висновки до кожного розділу, загальні висновки, список використаної літератури та додатки, що деталізують окремі аспекти дослідження. Наукова обґрунтованість положень і висновків, представлених у дисертації, базується на тісному взаємозв'язку між теоретичними дослідженнями та емпіричними даними, що забезпечило їхню

достовірність і підтвердило практичну цінність. Матеріал у дисертації викладено систематично та зрозуміло, продемонстровано здатність виокремлювати ключові аспекти та ясно аргументувати їх.

У першому розділі представлений комплексний розгляд основних підходів до вивчення сутності, структури, видів і функцій довіри через різні теоретичні конструкти — як очікування від інших і від себе, як базову соціальну настанову, як специфічне психологічне ставлення, як психічний стан, як готовність до дій і як соціальну емоцію — дозволив розкрити її багатовимірний характер. Такий підхід забезпечив глибоке розуміння довіри як ключового чинника, що впливає на ефективність взаємодії, процеси самореалізації та особистісну комунікацію, підкреслюючи наукову обґрунтованість та практичну значущість отриманих результатів.

В другому розділі дисертаційної роботи представлено експериментальні дані, які підтверджують значущість визначених психологічних чинників для розвитку довіри до себе. Проведений констатувальний експеримент дозволив виділити ключові критерії розвитку кожного з компонентів довіри до себе, що сприяло більш глибокому розумінню механізмів формування цієї якості. Отримані результати формувального експерименту стали основою для структурованого підходу до розвитку довіри до себе в юнацькому віці.

Розроблена та представлена в третьому розділі програма з оптимізації розвитку довіри до себе продемонструвала свою дієвість, сприяючи зростанню самооцінки, адаптивних можливостей і здатності до самореалізації серед юнаків і дівчат, що підтверджує практичну цінність теоретичних засад дослідження. Сформульовані у роботі висновки є логічним підсумком комплексного теоретичного та експериментального аналізу. У дослідженні враховано вікові особливості, встановлено критерії та визначено показники, які характеризують розвиток довіри до себе.

Висновки дисертації відображають коректні та обґрунтовані результати, які логічно випливають з представленого матеріалу,

відображають основні його результати, відображають основні його результати, чіткі та логічні. Список літератури підтверджує, що авторка глибоко проаналізувала наукові праці дослідників дотичних до обраній темі. Системний підхід до вивчення довіри до себе в юнацькому віці дозволив отримати значущі узагальнення для психологічної теорії та практики. Можемо зазначити, що дисертація Кузьмич Оксани Петрівни виконана на відповідному до вимог науковому рівні. Дисертантка проявила самостійність, здійснила теоретичний аналіз, отримала вагомий науковий результат, що характеризується науковою новизною, теоретичним та практичним значенням.

Наукова новизна та теоретичне значення отриманих результатів.

Дисертантка отримала наступні результати:

- вперше було розкрито сутність поняття «довіра до себе в юнацькому віці» як складної особистісної структури, що формується під впливом фізіологічних і психологічних змін цього періоду;
- вперше визначено критерії, показники та рівні сформованості довіри до себе в юнацькому віці, а також обґрунтовано ключові психологічні фактори її розвитку, серед яких почуття власної гідності, адекватна самооцінка, прагнення досягати успіху й віра у власну здатність діяти ефективно;
- розроблено модель розвитку довіри до себе та програму її оптимізації;
- поглиблено розуміння процесу формування й проявів довіри до себе в юнацькому віці, а також детально розкрито зміст і складові цього поняття, що сприяло подальшому розвитку теорії довіри до себе.

Практичне значення отриманих результатів. Практичне значення отриманих результатів полягає у створенні програми для розвитку довіри до себе, яка сприяє формуванню самоінтересу, позитивного ставлення до себе, самоповаги у молоді. Застосування цієї програми дозволяє юнакам і дівчатам краще розуміти власні потреби й емоції, знаходити внутрішню підтримку, зміцнювати віру у свої сили та можливості, а також ухвалювати обґрунтовані рішення у складних життєвих обставинах. Розроблена та перевірена на

практиці програма рекомендується для використання психологами та педагогами у закладах освіти. Результати дослідження можуть бути корисними для закладів вищої освіти та інститутів післядипломної освіти, що займаються підготовкою та перепідготовкою фахівців. Вони також можуть слугувати базою для створення нових навчальних програм і тренінгових курсів, спрямованих на розвиток особистісних рис, довіри до себе, навичок лідерства та успішної комунікації в професійній діяльності. Окрім цього, отримані матеріали можуть стати основою для проведення подальших наукових досліджень у галузі психології розвитку та організаційної психології, а також сприяти вдосконаленню психологічної підготовки фахівців у різних професійних сферах.

Повнота викладу в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Кількість і зміст наукових праць, опублікованих авторкою, відповідають встановленим вимогам, що підтверджує достатню апробацію основних результатів дослідження. Загалом дисертанткою підготовлено 12 публікацій, серед яких 3 наукові статті, надруковані у фахових виданнях України, одна з яких створена у співавторстві з науковим керівником і опублікована в періодичному виданні, що входить до міжнародної бази Scopus. Також авторкою підготовлено одноосібний розділ у колективній монографії та 7 матеріалів і тез для наукових конференцій. Аналіз цих праць демонструє достатній рівень висвітлення ключових положень дисертації.

Основні ідеї дослідження були представлені на численних виступах і доповідях під час всеукраїнських та міжнародних конференцій. Результати роботи обговорювались на засіданнях кафедри психології Запорізького національного університету у 2022–2024 роках.

Дотримання академічної доброчесності. За результатами вивчення тексту дисертації, наукових публікацій О.П. Кузьмич порушень академічної доброчесності не встановлено. Елементи фальсифікації чи фабрикації тексту в роботі відсутні. При використанні ідей, підходів, висновків, наукових

результатів і фрагментів текстів інших дослідників наведено коректні посилання на відповідні джерела.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.
Даючи дисертаційній роботі в цілому позитивну оцінку, висловлюємо такі побажання та зауваження:

1. У підрозділі 1.1 доцільно було б розширити аналіз зарубіжних джерел за останні роки, адже проблема довіри є багатогранною та широко досліджується в міжнародній науковій спільноті.

2. У другому розділі, , з огляду на складність діагностичного комплексу констатувального та формувального етапів експерименту, доцільно було б представити критерії та показники у вигляді карти-схеми. Це візуалізувало б структуру комплексу та сприяло б кращому розумінню логіки авторського підходу до дослідження.

3. У підрозділі 3.2 варто більш детально висвітлити інтерактивні методи та технології, застосовані в ході занять, з акцентом на їх інтеграцію в освітній процес. Це дозволило б більше продемонструвати практичну значущість застосованих підходів, а детальний опис підкреслив би їх ефективність та сучасність.

4. Дисертаційне дослідження є цілісним, змістовним і добре структурованим, водночас у тексті зустрічаються мовленнєві неточності, що потребують уточнення відповідно до норм сучасної української мови.

Загалом дисертація О.П. Кузьмич виконана на високому науково-теоретичному рівні. Висловлені зауваження переважно стосуються складності та комплексності обраної теми дослідження і не знижують наукову або практичну значимість цієї роботи. Отже, ці зауваження можна вважати рекомендаціями для майбутніх наукових досліджень здобувачки.

Загальний висновок:

Дисертація Оксани Петрівни Кузьмич «Психологічні чинники розвитку довіри до себе в юнацькому віці» є оригінальним і завершеним науковим

дослідженням, яке відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №44 в 12 січня 2022 року щодо актуальності, інноваційності, практичної цінності та обсягу виконаної роботи. Кузьмич Оксана Петрівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 04 Психологія у галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

Рецензент:

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри психології

Запорізького національного університету

 Н.О. Мосол

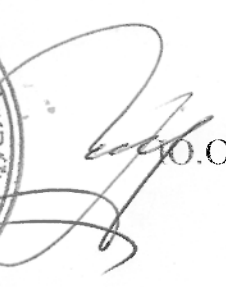
Підпис Мосол Н.О. засвідчую:

доктор історичних наук, професор,

проректор з науково-педагогічної роботи

Запорізького національного університету

 О.О. Каганов